

Траємниця Оукідеї

В. ВЛАДКО

Мал. худ. НЕВСЬКОГО

I

Хто не знав у Брюсселі блискучого офіцера, лейтенанта бельгійської королівської армії Альберта Фаберне?.. Хто не знав його закручених чорних вусів, його нікельованої шаблі, його гучного голосу?..

Не було жодного свята, жодної великої вечірки, де не витанцьовував би цей елегантний офіцер. І ніщо не пророкувало йому тоді несподіваної подорожі до центральної екваторіальної Африки, до країни брудних чорних мавп, рабів-негрів. Ніколи в житті лейтенант Фаберне не називав іншими словами людей, що жили в далекій Африці і носили загальне ім'я негрів-банту. Що він знав про Африку? Нічого. Дивна країна, де ще й досі збереглися загадки, таємниці, невідомі білим. Країна, що на її карті досі деякі річки позначено лише пунктиром — і ніхто не знає, звідки бере свій початок примхлива течія якоїсь там Санкуру, Луалабі, Ломамі, — притока велетенської річки Конго.

Ніколи не думав про це лейтенант Альберт Фаберне. Він любив веселощі, вино, танки, карти. Проте, все це були навіть шляхетні риси доблесного бельгійського офіцера. Значно гірше було те, що лейтенант Фаберне, люблячи карти, любив тільки вигравати — вигравати будьщо.

Як саме щастило йому завжди вигравати — не знав ніхто. І лише одного разу... Скажемо просто, одного нещасливого разу лейтенанта Фаберне було спіймано на шахрайстві. Він був шулером. Це довели. Лейтенант грав нечесно, він був пройди-світом. Отже, лейтенант дістав кілька ганебних ляпасів, його викинули геть з клубу. Кар'єра лейтенанта була закінчена. Йому залишалося тільки вийти у відставку.

Але... але знайшлася ще одна можливість. І лейтенант Альберт Фаберне її використав.

Він поїхав до бельгійської центральної Африки. Він став начальником факторії Агуїн. Він коман-

дував тут загonom з п'яти солдатів і завжди напівп'яного сержанта Кокіля. Оце був і весь склад службовців факторії Агуїн. Лейтенант Фаберне збирав тут податки з негрів — і чекав, поки мине рік. За рік йому було обіцяно повернення до Європи — якщо лейтенант сумлінно виконає доручення і збере всі чисто податки й недоплати з негрів.

II

Сьогодні лейтенант Фаберне особливо нудьгував. Він сидів у зручному кріслі й обмахувався майже свіжим — всього десятимісячним — журналом. Перед лейтенантом на столі стояла напівпорожня пляшка міцного місцевого вина.

— Проклята країна, — мурмотів Альберт Фаберне, — проклята... Здається, я ніколи не звикну до огидних чорних негрів, до їхніх блискучих очей, до їхньої чорної, немов намащеної олією, шкіри... І подумати тільки, що минуло всього лише три місяці... три місяці! Три місяці, лише три... ні, не так: цілих три місяці. І залишилося чекати ще дев'ять.

Він тремтячою рукою налив склянку вина і спорожнив її.

Руки лейтенанта безсило звисли по боках крісла. — Вони сказали... той генерал сказав: „Ми даємо вам можливість урятувати вашу кар'єру. Якщо збережете всі податки, всі залишки несплачених за минуле податків, — за рік ми вас повернемо до Європи. Але — пам'ятайте! — всі податки. Пам'ятайте, що ви дістанете премію лише залежно від суми зібраних податків“. Так сказав генерал... Фу, така спека!

Помалу лейтенант відчув, як звична сп'янілість охоплює його. Було дуже душно, рухатися майже не можна було, але хотілося когось бити, комусь суворо наказувати, на когось кричати.

— Але... але я можу померти тут, не дочекавшись... ой, яка спека! Сержант! Сержант Кокіль! Гей, Кокіль! Де ви поділися?

На порозі з'явилася невисока постать сержанта Кокіля, дуже схожого своїми довгими руками й коротким тулубом на горилу.

— Слухаю, пане лейтенанте.

— Е-е... Кокіль, друже мій, дайте мені сюди ще вина. Ця чорна мавпа Нгамі знов зникла кудись. Де він, я вас питаю, га? Де той Нгамі? Мовчать! Га?

— Дозвольте доповісти, пане лейтенанте, він ось тут. Ваш служник Нгамі приніс вам вино.

— Що? Що таке? Нгамі, ти приніс вино?

Висока чорна постать дужого молодого негра зробила крок уперед, до лейтенанта:

— Так, маса-лейтенанте, приніс. Ось воно.

Лейтенант навіть посміхнувся:

— Ой, яка ти хороша чорна мавпа. Ну, давай сюди. Так. Але — як ти смієш стояти тут отак вільно? Що? Геть! Геть, мавпо! Фу, яка спека. Вип'ємо, сержанте... Отак... Фу...

Сержант таємничо нахилив голову:

— Дозвольте доповісти, пане лейтенанте. Там делегація від негрів.

— Що? Яка делегація?

— Вони ніби прийшли до вас, пане лейтенанте, про щось просити. Я думаю, пане лейтенанте, — про податки.

Лейтенант Фаберне навіть закашлявся від сміху:

— Вони прийшли делегацією, ха-ха-ха... Ой, яка кумедна картина. Чорні мавпи прийшли делегацією... ой, не можу, ха-ха-ха... От я їм зараз покажу делегацію! Давайте їх сюди.

— Але, пане лейтенанте, — голос Кокіля зазвучав ще таємничіше, — але дозвольте доповісти, вони надто піднесені, гм... збуджені... і з ними старі діди...

— Хто кому наказує, сержанте Кокіль? Я вам, чи ви мені? Га? Мовчать! Давайте сюди цю делегацію. Ну?..

Знов дзенькнула пляшка: лейтенант готувався зустріти негрів.

Двері відчинилися. Негри увіходили боязко один по одному. Тут були і старі діди, і дві жінки, і навіть старий жрець, обвішаний амулетами. А позаду, немов ховаючися за інших, стояв Нгамі, служник лейтенанта. Обличчя його було напружене, шелепи стиснуті. Він мовчав. Лейтенант підвів голову. Правою рукою він схопив з стола короткий шкряний стек. Мовчанка.

— Ну? — зрештою промовив лейтенант. — Ну? Оце ви, чорні мавпи — делегація? Та чи знаєте ви взагалі, що таке делегація? Гаразд, послухаємо вас. Ну, чого ви хочете?

Негри загомоніли всі відразу:

— Маса-лейтенанте, ми голодуємо...

— І наші діти вмирають...

— А солдати вимагають податків...

— У мене взяли єдине теля...

— А в мене навіть посуд...

— Цитьте, ви, — гримнув лейтенант Фаберне. — Що? Мовчать! Ха-ха, ця делегація галасає, як на базарі. Ну, говоріть хтось один.

І лейтенант переможно глянув на сержанта Кокіля: а що, мовляв, хіба я погано розмовляю з цими мавпами?.. Негри тим часом знов загомоніли:

— Ми не можемо платити податки...

— Маса-лейтенанте, у нас умирають діти...

— Ми голодуємо...

— Імо кору...

Далі все потонуло в роздратованому гомоні. Цього лейтенант Фаберне вже не міг витримати. Він підніс стек угору — і негри змовкли, подавши назад. Лейтенант озирнувся на сержанта Кокіля: обличчя сержантове було похмуре. Лейтенант згадав попередження Кокіля про збудженість негрів; згадав, що Кокіль живе тут уже кілька років і добре знає негрські звичаї. Ні, негрів не можна виганяти, треба зробити ще одну спробу поговорити з ними.

— Мовчать! Говоріть хтось один. Чуєте?..

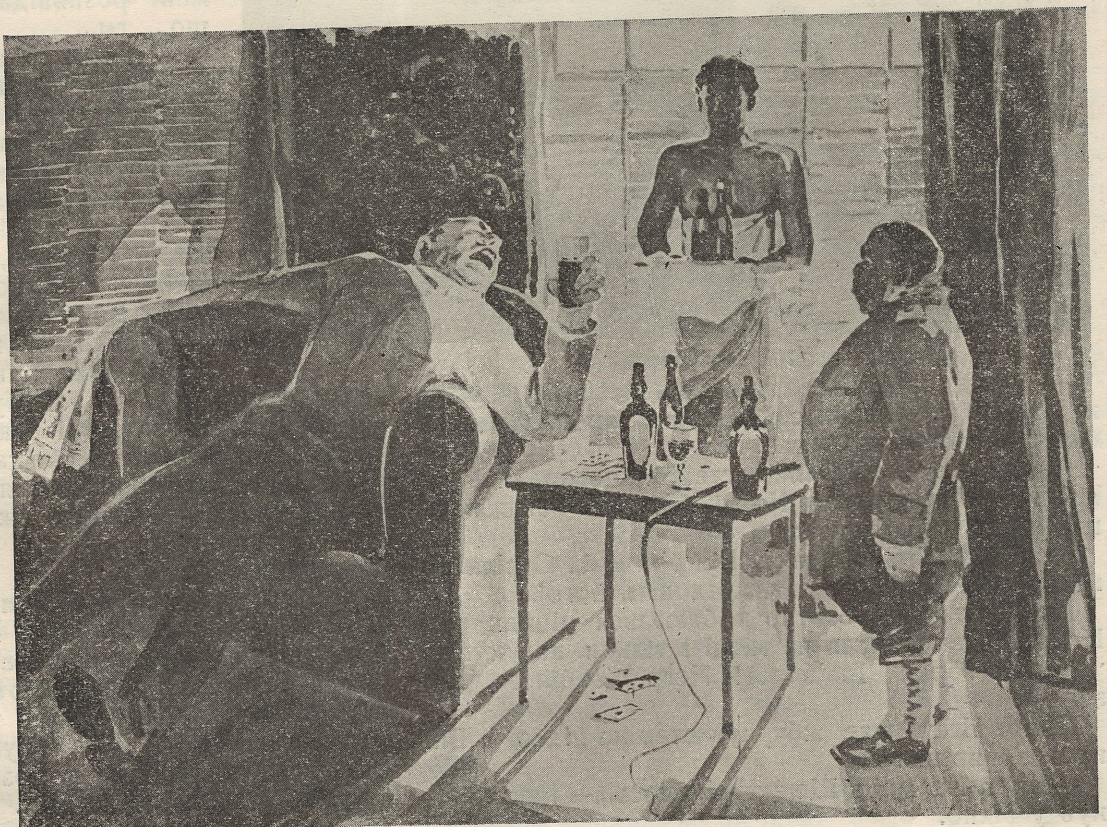
Висока чорна постать ступила кілька кроків уперед і спинилась перед спантеличеним лейтенантом. Це був Нгамі, його служник.

— Що? Що таке?.. Ти, Нгамі, чорна мавпо, хочеш говорити за всіх? Та як ти смієш? Мовчати! Ось я тебе...

А втім — лейтенант не встиг підвестися й замахнутися стеком, як відчув обережний дотик до свого плеча. Сержант Кокіль виразно шепотів йому на вухо:

— Пане-лейтенанте, дозвольте доповісти, хай Нгамі скаже... вони, ці негри, дуже роздратовані...

Тим часом Нгамі вже почав говорити:

— Маса-лейтенанте, в мене немає довгих слів. Негри хочуть їсти все одно, як білі, маса. Негр голодний, бідний негр. В нього немає грошей платити податки, маса. Він хоче, маса, ви зняти податки. Це літо голодне літо. Маса зняти податки, майбутнє літо негр платить більше. Маса не зняти податки, негр умирає, майбутнє літо ніхто не платить податки. Негр просить зняти податки, маса.

Лейтенант Фаберне вибухнув страшним гнівом:

— Що? Зняти з вас податки? А що ж, я за вас їх платитиму, чи що? Мовчать! І сидіти потім тут ще рік? Геть! Мовчать! Забирайтеся звідси!

Невдоволений гомін був йому відповіддю. Лейтенант схопився на ноги і підняв стек:

— А, ви ще стоїте?.. Ось вам, ось вам! Ось вам! Ось ще тобі, огидна мавпо...

Він хльоскав стеком праворуч і ліворуч, намагаючися влучити просто по обличчю. Негри, кричачи, відскочили до дверей. Але за мить становище змінилося. Несподівано, раптовим блискавичним стрибком Нгамі вихопив у лейтенанта з рук стек і замахнувся на Альберта Фаберне:

— Негр чорний, негр не мавпа. Маса білий, маса хижак. Білі хижакі ссуть чорну кров. Хижаків бити! Огак — ось!.. ось!..

Міцні удари шкіряним стеком посипались на плечі лейтенантові. Нгамі бив, не зважаючи на лемент лейтенанта:

— Ой, ой!.. Сержанте... Він б'ється!.. Стріляйте на нього!.. Ой... Солдати... схопіть його!..

Але сержант помітно побоювався міцних рук Нгамі, бо залишався на місці і тільки вигукував:

— До зброї! До зброї! Негр б'є білого. До зброї!..

Проте Нгамі вже жбурнув стек на підлогу. Він проговорив ще:

— Бувайте, маса. Ще зустрінемося... — і вистрибнув у вікно.

Пролунало кілька коротких пострілів. То солдати з деяким запізненням виконували наказ. Негри один по одному вислизнули за двері. А лейтенант, хапаючись за побиті місця, кричав з ненавистю:

— Схопити його!.. Стріляти... Розстріляти його!.. Сержант Кокіль, збільшити податок з негрів на десять процентів... Ой, яка ганьба!.. ні, на п'ятнадцять процентів збільшити, ой...

III

На зміну гарячому, неспокійному дневі прийшла темна волога ніч. З лісу чути було крики диких звірів, нічних птахів. І безперестану лунало тонке дзижчання комарів. Вони билися в вікна, затягнені сіткою, і страшно було подумати про те, що треба вийти за двері.

Лейтенант Альберт Фаберне випив незчисленну кількість склянок вина. Нгамі не було, Нгамі зник. І вино приносив сержант Кокіль. Він таки старанно допомагав лейтенантові й пити.

— Сержант Кокіль...

— Слухаю, пане лейтенанте.

— Е-е, цей мерзотник Нгамі... ви спіймаєте його, сержанте?

— Хм... не певен, пане лейтенанте. Він, мабуть, утік на річку Санкуру. Там його не можна знайти.

— Як так не можна? Аджеж я наказав. Ви не виконуете мого наказу, сержанте. Е-е, аджеж я ваш командир, чи не так?..

— Пробачте, пане лейтенанте, у цих хащах свої закони. Ми не знаємо їх. Ми хазяйнуємо тут лише доки не спаде темрява... Тут за десять кілометрів можна загубити голову...

Голос сержанта Кокіля знизився до таємничого шепоту.

— Я не знаю, пане лейтенанте, але... мені розповідали, пане лейтенанте, що... гм...

— Та не тягніть. Ну?

— Мені розповідали, що... одну хвилину, пане лейтенанте... так, це звучать їхні тамтами. Чуєте?

Обидва підняли голови, прислухаючись. Здалека, крізь нічну музику тропічних хащів, перемагаючи крики звірів і птахів, лунали дивні звуки шкіряних негрських барабанів — тамтамів. Вони лунали загрозливо то в одному місці, то в другому, ніби перегукуючись. Їхні звуки то голоснішали, то стихали. Щось було в тих звуках від умовної азбуки: короткі удари... довгий... короткий... кілька довгих... кілька коротких...

Лейтенант перелякано глянув на сержанта:

— Е-е... що це таке, сержанте, га?

— Дозвольте доповісти, пане лейтенанте, це негрський телеграф.

— Який телеграф? Що ви верзете?

— Я не знаю, що саме він зараз пересилає, пане лейтенанте, але це телеграф. Їхній телеграф. Негрські селища пересилають, б'ючи в барабани, важливі новини. Це буває в них завжди, коли трапляється щось. Оце, я думаю, якщо дозволите, пане лейтенанте, ідуть розмови про делегацію... і про збільшення податків...

— Це вони сповіщають усіх, га?

— Так, пане лейтенанте, звістка передається від села до села, за сотні кілометрів.

У мовчанці було чути лише далекий переклик тамтамів.

— Але це дуже дратує, сержанте... фу... випити ще, чи що?.. Кокіль, чи не можна зробити, щоб цей телеграф спинився?.. Га? У мене від нього вже в голові стукотить.

— Нічого не поробиш, пане-лейтенанте. Тут свої закони, негрські закони... Мені, знаєте, говорили...

— Знов ви тягнете, сержанте. Говорить відразу, що таке вам там говорили. Ну?

— Мені розповідали, що там, десь у лісі... і не те, щоб дуже далеко від нашої факторії... напрямком на річку Санкуру... є дивне негрське село Ньягва. І в тому селі живе негрський бог.

— Який такий бог? Що ви верзете, сержанте?

— Так. Вони моляться йому, пане лейтенанте. Там сидить жрець Самбо. І негри приносять у жертву богові худобу. І він, той бог, її пожирає.

— Нісенітниця, сержанте.

— Як вам завгодно, пане лейтенанте. Але негри кажуть, що це так. Це, кажуть, велетенська квітка, що пожирає живі істоти. Велетенська орхідея. Негри звуть її — Мати-Всіх-Квіток-І-Всього-Живого.

— Хто це вам говорив? Той мерзотник Нгамі?

— Ні, пане лейтенанте... Один старий негр. Він казав навіть, що бачив цю квітку. Він проліз був до храму. І за те йому одрізали вуха і вигнали.

— Фу, ну і країна, я вам скажу, сержанте... Чорні огидні мавпи-негри, потім ця неймовірна спека, далі барабани, тамтами, чи, як ви кажете, негрський телеграф. І ще всякі байки про велетенські орхідеї... Фу, яка огидна країна... Слушайте, ці чортячі барабани колись замовкнуть? Я спати хочу...

Але сержант Кокіль уже вийшов. Лейтенант Фаберне важко зітхнув і ліг на канапу.

IV

Заснути лейтенант Фаберне так і не зміг. Його дратував стукіт далеких барабанів, їхня таємнича розмова, якої не можна було зрозуміти. Якась непевність, якась турбота і неспокій охопили проспиртований наскрізь мозок лейтенанта Фаберне.

Він відчував, що випив сьогодні забагато — навіть для його звиклого до алкоголю організму. В голові шуміло, ноги непевно тримали важкий обвислий тулуб. І до того ж таки йому ввижались всюди дивні страшні примари.

Коли саме лейтенантові Фаберне пощастило заснути — він не пам'ятав. Але здавалося йому, що він і не спав зовсім — тільки на хвилину заплющив запалені вії. І тієї ж таки хвилини він знову розплющив їх: йому бо здалося, що канапа під ним хитається.

Лейтенант широко розплющив очі: темно. Не видно нічого. Лампа, мабуть, остаточно погасла. Але — звідки таке дивне вражіння, ніби канапа весь час широко гойдається — отак, як гойдається човен на морських хвилях?.. Що за дивна ілюзія?.. Ніколи ще алкоголь не впливав на лейтенанта так своєрідно. І солодкуваті пахощі ніколи не відчувалися так гостро.

Лейтенант повернув голову — і відразу відчув, як у нього з обличчя впало щось м'яке, мов

вата або тонка тканина. І разом з нею зникли кудись пахощі. Це було зовсім незрозуміло. Немов у кімнаті був присутній ще хтось. Що? Присутній?.. Думки про це було досить, щоб лейтенант Фаберне похолов. Засвітити лампу, світла сюди, швидше світла!

Лейтенант зібрав м'язи, щоб сісти на канапі — і з жахом відчув, що не може сісти.

— Сержант Кокіль! Сержант!

Мовчанка.

Канапа гойдалася. А може це вже й не канапа?.. І раптом лейтенант Фаберне, що намагався зібрати в своїх очах усе, всю темряву, все незрозуміле, щоб зрозуміти, побачити хоча б якусь дрібничку, — раптом лейтенант Фаберне побачив далеко-далеко малесеньку іскорку, що ледве помітно тремтіла в п'їтмі. Здавалося, іскорка пливла, вона так само гойдалася в повітрі, як гойдалася канапа — і разом з нею й сам лейтенант.

Востаннє лейтенант гукнув, вкладаючи в цей вигук останню надію:

— Сержант!..

Іскорка, з якої він не зводив очей, спалахнула яскравіше, вона перетворилася на гострий полум'яний язичок. І відразу замість неї спалахнув великий факел. Він палав яскраво, він освітлював усе навколо. Наче хтось раптово відкрив чорну завісу й показав несподівані декорації величного театру.

Все закрутилось у голові лейтенанта, що дивився широко розплющеними очима на смолоскип, на велетенські розлогі дерева, повз які він пропливав, на чорні, блискучі, немов вимашені олією, руки негрів, що несли його, із зв'язаними руками й ногами... несли — куди?..

Так, лейтенант Альберт Фаберне був зв'язаний; як лялька, висів він на великій жердині. Ту жердину несло кілька дужих негрів — і лейтенант гойдався у повітрі в такт їх швидким широким крокам. Чи, може, носії несли його в такт загрозливим ударам далеких барабанів?..

Лейтенант стиснув щелепи. В голові його блискавично проносились уривчасті думки:

— Негри захопили мене, коли я спав... захопили, зв'язали і тепер несуть кудись. Куди? Що вони хочуть зробити зі мною?

Раптом лейтенант згадав розмови з сержантом Кокілем, ті казки про велетенську квітку. Тоді, слухаючи сержанта, він посміхався. Тепер дика, неймовірна казка здавалася чимсь страшним. Лейтенант голосно застогнав, намагаючись розірвати міцні мотузки. Даремні зусилля..

Один з негрів широким певним кроком наблизився до лейтенанта. Бойове вбрання з шкір диких тварин укривало його плечі. Негр підійшов ближче, він пильно розглядав білого. І лейтенант Фаберне з жахом пізнав знайомі суворі риси його обличчя: це був Нгамі.

— Це ти?.. ти?.. — прохрипів він, стискаючи кулаки, охоплений нападом безсилої люті.

Негр спокійно дивився на лейтенанта.

— Так, маса-лейтенант, це я, — нарешті вимовив він.

— Куди... куди ви несете мене?

Нгамі махнув рукою вперед:

— Туди, де на тебе, маса, чекає смерть. Білого хижака несуть зв'язаного, як звіра. Ага, бо він — звір.

— Чорна мавпо, тобі помстяться за мене! Тебе битимуть палицями, аж доки м'ясо не почне па-

дати шматками з твого тіла... Тебе розстріляють!.. Тобі відрубають голову!..

Лейтенант Фаберне вигукував ці загрози мов божевільний. Він звивався, як гадюка, намагаючись визволитися з мотузів. Нгамі посміхнувся:

— Хай білий хижак краще рахує свої власні хвилини. Ми наближаємось. Тамтами сповіщають усіх негрів. Чуєш, маса?

Глухий стукіт, здавалось, наповнював увесь ліс. Тамтами були всюди, з усіх боків лунав їх стукіт — одноманітний і страшний. Потріскували під ногами носіїв гілки, шкварчав огнений факел, з нього полум'яними краплями падала вниз палаюча рідина. І тамтами, жакливі дикі барабани з їхнім глухим стукотом...

— Куди... куди ви несете мене? — ще раз запитав Фаберне.

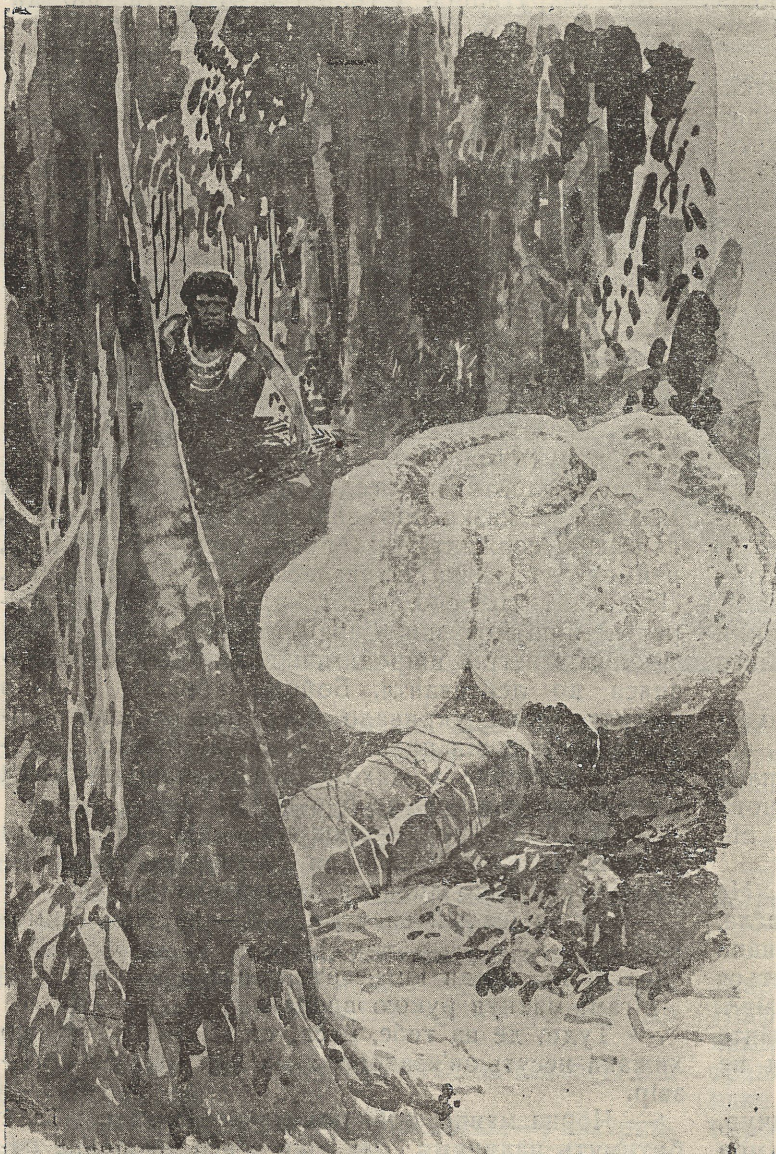
Нгамі урочисто підняв голову:

— Тебе несуть, білий хижак, назустріч смерті. На тебе чекає...

Факел спалахнув яскравіше — і несподівано погас. У темряві, що враз насунулась з усіх боків, лейтенант почув:

— На тебе чекає Мати-Всіх-Квіток-І-Всього-Живого.

Більш лейтенант Фаберне не чув нічого: він знепритомнів.

V

А коли він розплющив очі, його вже не несло. Він лежав на м'якій траві, його освітлювало рожеве ранкове проміння. Спочатку лейтенантові здалося, що він бачив просто страшний примарний сон. Він поворухнувся, щоб покликати сержанта й розповісти йому про все. Але зразу ж таки лейтенант Фаберне відчув, що руки й ноги його зв'язані. Він міг ворухити лише головою. Ні, це був не сон!..

Праворуч і ліворуч від себе лейтенант побачив десятки негрів. Вони дивилися на нього з ненавистю. Вони дивилися на нього, як на лютого ворога. І він пізнав несподівано для себе серед цих облич кілька чоловік з тих, що приходили до нього просити зняти податки. Лейтенант відвернувся. Він побачив Нгамі в його бойовому вбранні. А поруч з Нгамі, на килимі з сухої трави, сидів ще один негр, старий дід у дивному вбранні, розмальований білими смугами. На його зморшкуватій ший висіло намисто з білих зубів. Старий похитувався і щось одноманітно й тихо мугикав, поглядаючи на лейтенанта.

Просто проти обличчя Фаберне щось ворухилось повільними й лінивими рухами. Спочатку лейтенант не розумів, що це таке. Але за хвилину він здригнув; наче малесенькі молоточки забили йому в виски.

Це була велетенська квітка. Вона нагадувала орхідею, але була в тисячі разів більша від орхідеї. Квітка мов прокидалася. Здавалось, десь у ній щось пульсує, щось скорочується і знов збільшується, трохи розкриваючи і знов закриваючи її товсті червоні пелюстки, що нагадували губи ситого хижака. І густий сморід, огидний сморід протухлого м'яса віяв від неї...

Гомін негрів стих. Пролунав голос Нгамі — упевнений, урочистий голос:

— Твій шлях закінчився, білий хижак. Готуйся побачити свого собаку сержанта в царстві тіней.

— Ви вбили сержанта Кокіля? — прошепотів білими губами лейтенант Фаберне.

— Так, він вмер ще вчора. Він не ссатиме більш кров негрів, і ти не ссатимеш її, і твої брати, білі хижакі. Негри прокинулись. Негри захопили і твою і інші факторії. Ми будемо нищити гнобителів, ми йдемо!..

Гнівний гомін негрів відповів йому. І знов стало тихо. Нгамі продовжував:

— Ти загинеш тут, маса. Тебе поглине Мати-Всіх-Квіток. Від тебе не залишиться нічого. Ніхто не побачить твоєї загибелі, крім старого Самбо, старого жерця, що потім розповість мені про все. Сьогодні ж я повернуся, щоб узнати про твою загибель.

Негри виходили один за одним за двері в стіні з товстих стовбурів дерев, що оточувала це місце. Вони поглядали на лейтенанта, який лежав на траві перед квіткою-велетнем, — і зникали. Останнім вийшов Нгамі. Він сказав щось жерцеві; той відповів йому, нахиливши голову.

Лейтенант заплющив очі. За хвилину він знову розплющив їх. Нгамі вже не було.

Лейтенант Фаберне примусив себе глянути туди, звідки віяв огидний солодкий сморід. Він побачив, як розсуваються товсті червоні пелюстки велетенської квітки. Вона нахилилася, вона тяглася до нього. Червоні пелюстки мов ладналися схопити зв'язане його тіло. Липуча рідина краплями збиралась на краях пелюсток, змочувала тверді волосинки, що стирчали по тих краях. Звиваючись, лейтенант спробував відсунутись. Це було неможливо. А старий жрець мурмотів, поглядаючи на лейтенанта:

— Ти загинеш, ти загинеш, маса... вона поглине тебе...

— Слухай, ти, чорна мавпо... слухай, — хрипким голосом проговорив Фаберне і відразу спинився: — е, пробачте, панотче... Я дам вам багато грошей, врятуйте мене... Пане жрець, я все віддам вам... Все!.. Адже ніхто не побачить цього...

Лейтенант вкладав у свої благання всі надії. Якби цей старий негр захотів!.. Якби він тільки захотів урятувати його!..

Гігантська квітка нахилилася ближче. Її густий огидний сморід паморочив. Її пелюстки рухались, вони тяглися до лейтенанта...

— Пане жрець, я все віддам вам... врятуйте мене... адже я нічого не зробив вам поганого, врятуйте мене...

Лейтенант говорив, плутаючись у словах, він бачив перед собою лише червоні пелюстки, що загрозливо наближались до нього.

Лейтенант Фаберне відчув, як щось обережно торкнулося його. Обливаючись потом, він озирнувся. Старий жрець витягнув у нього з кишені годинник на ланцюжку і з цікавістю оглядав його. Нові надії охопили лейтенанта:

— Пане жрець, я все віддам вам, — заговорив він знов. — У мене є ще речі, вони сподобаються вам... Врятуйте мене... — аджеж ніхто не взнає...

І з здивуванням, з радістю він помітив посмішку на обличчі жерця. Старий негр потягнув його за ноги від страшної квітки...

... Лейтенант Фаберне лежав метрів на два від квітки, що безперестану рухала товстими пелюстками. З огидою він дивився, як старий негр, хитро посміхаючись, відрізував ножом шматки м'яса від половини барана, що лежала перед ним, і подавав їх квітці. А вона повільно захоплювала їх товстими пелюстками, пульсуючими рухами втягувала всередину, мов ковтала. Так, квітка їла шматки м'яса, вона жерла їх, як хижак, як тварина, тільки повільніше...

Жрець подав квітці останній шматок. Він зник всередині дивної пастки. Пелюстки закрилися. І тільки ледве помітний рух їх свідчив тепер про те, що квітка перетравлювала свою їжу. Жрець підійшов до лейтенанта. Він хитро примружив очі, він огидно посміхався:

— Квітка наїлася, маса, вона сита. Вона їсть отак щоранку, маса. Гамбо знає, як дурити людей. Вони приносять жертви квітці, Гамбо дає їй шматки — і собі шматки. Дурні негри вірять, що квітка з'їдає все. Вони не знають, що квітка їсть влише шматки. — Хе-хе!..

Жрець сміявся, — показуючи гнилі пеньки зубів; він підморгував лейтенантові. Нарешті, Фаберне збагнув: старий жрець дурив негрів. Велетенська квітка, правда, їла м'ясо, але тільки маленькі

шматки. Звісно, вона не могла з'їсти нічого більшого розміром за мишу. Жрець дурив народ.

Тепер лейтенант уже не боявся нічого.

— Ну, розв'язуй мене, ти, чорний шахраю, — тоном наказу проговорив він.

Адже жрець був зацікавлений у тому, щоб якнайшвидше знищити всі сліди перебування лейтенанта і мати можливість сказати неграм, що квітка пожерла його.

— Розв'язуй, та показуй шлях. Швидше, бо мені вже набридло тут!..

Старий негр, хитро посміхаючись, розв'язав ноги лейтенантові і допоміг йому підвестись.

— Ну, розв'язуй руки, — нетерпляче сказав Фаберне. Самбо заперечливо похитав головою.

— Ні. Я виведу масу за село. Тільки там розв'яжу руки. Маса може зробити лихо старому Самбо.

Лейтенант люто скрипнув зубами: хитрий старий шахрай! Проте, сперечатися не можна було.

— Тоді ходім швидше.

— Хай маса іде сюди. Отак...

Старий жрець обережно підійшов до стіни з стовбурів і з зусиллям відтягнув убік один з них. У стіні відкрився вузький прохід.

— Сюди, маса, — таємничо проговорив жрець, показуючи рукою на прохід. — Хай маса йде, Самбо за ним.

Лейтенант зробив кілька кроків до стіни. За нею, — це видно було через прохід, гоїдалося листя дерев, крутилася вузьенька стежка. Фаберне озирнувся. Самбо ішов за ним. Вперед, швидше звідси!.. Хутко лейтенант підійшов до проходу — і відсахнувся назад.

— Проклятий шахрай, обдурив мене! — вигукнув він, кидаючись назад.

Але один лише погляд на старого негра довів лейтенантові, що жрець був таксамо зляканий. Він тремтів, він задкував, він відмахував я, дивлячись на прохід у стіні, звідки виходив високий Нгамі з сокирою в руках. За Нгамі посувалося ще кілька молодих негрів.

Лейтенант Фаберне став нерухомо. Це був кінець. Він бачив, як Нгамі підійшов до старого жерця. Очі його палали. Він гнівно щось сказав жерцеві, потім високо підняв сокиру і блискавично опустив її на голову старому. Без жодного звуку жрець упав на траву і лишився нерухомий.

Не дивлячись на нього, Нгамі підійшов до велетенської квітки. Кілька секунд він стояв перед нею, мов вивчаючи її. Потім він знов махнув сокирою — і квітка впала на землю, відрубана від стовбура. Товариші Нгамі з страхом дивилися на неї. Але Нгамі байдуже штовхнув пелюстки ногою, засміявся і повернувся до товаришів.

Мов стороння особа, лейтенант Фаберне бачив ще, як ворухнулися пелюстки дивної квітки, як Нгамі підійшов ближче до нього. Лейтенант почув іще, як Нгамі сказав:

— Маса не хотів побачитися з своїм сержантом. Тепер він побачиться разом і з сержантом і з новим своїм приятелем — жерцем Самбо.

Останнє, що побачив лейтенант Фаберне в своєму житті — був блиск сокири над головою. Він заплющив очі, щось різко вдарило його, мов граната розірвалася над ним — і все зникло.